

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-160>

УДК 657:502.131.1:338.48

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

FEATURES OF COMPILATION OF SUSTAINABILITY REPORTING BY RECREATIONAL ENTERPRISES: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND GUIDELINES FOR UKRAINE

Романенко Максим Олександрович

аспірант,

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7075-5269>

Romanenko Maksym

Kyiv National University of Economics
named after Vadym Hetman

У статті досліджуються особливості формування звітності зі сталого розвитку рекреаційними підприємствами як специфічними суб'єктами господарювання, що безпосередньо залежать від якості природного капіталу. Розкрито концептуальні засади ESG-звітності у контексті Цілей сталого розвитку ООН. Проаналізовано ключові стандарти GRI, SASB, ESRS та ініціативу UNWTO щодо галузевого ESG-фреймворку для туризму. Виявлено специфічні особливості рекреаційних підприємств, що зумовлюють особливу конфігурацію матеріальних показників: пряма залежність від природних ресурсів, сезонність, тісна взаємодія зі стейкхолдерами. Узагальнено міжнародний досвід ЄС, В'єтнаму та глобальних організацій і сформульовано практичні рекомендації для України в контексті повоєнного відновлення та євроінтеграції.

Ключові слова: ESG-звітність, сталий розвиток, рекреаційні підприємства, нефінансова звітність, GRI, greenwashing, туристична галузь.

This article examines the specific characteristics of sustainability reporting by recreational enterprises, such as sanatoriums, balneological and spa resorts, and tourist-recreational complexes, as business entities directly dependent on the quality of natural capital and characterized by pronounced seasonality. The methodological framework of the research combines analysis of scientific literature, comparative analysis of international practices and synthesis of the obtained results. The study explores the conceptual foundations of ESG reporting in the context of the UN Sustainable Development Goals and the role of governance as a system-forming component of sustainability strategies in tourism. The key international non-financial reporting standards are systematically examined, including GRI Universal Standards effective from 2023, SASB sector-specific metrics for the Hotels & Lodging segment, the European Union's ESRS adopted under the CSRD Directive, and the UN Tourism initiative on the first global ESG framework for tourism business. Specific features of recreational enterprises that determine a particular configuration of material indicators are identified: direct dependence on natural resources, seasonal distortions in performance data, close interaction with local communities, and a dual role as both consumer and custodian of natural capital. A system of typical quantitative indicators is proposed, including specific water consumption per guest, CO₂-equivalent emissions per bed-day, and the share of waste processing. The article addresses the problem of greenwashing as a critical threat to the credibility of ESG disclosures and considers mechanisms of independent verification and third-party certification under Green Globe, EU Ecolabel and Travelife standards. The international experience of the European Union, Vietnam and global organizations is summarized, and practical recommendations for Ukraine are formulated regarding sectoral methodological guidelines, state support for SMEs, integration of ESG standards into post-war recovery programs, and capacity-building through higher education in the context of European integration.

Keywords: ESG reporting, sustainable development, recreational enterprises, non-financial reporting, GRI, greenwashing, tourism industry.

Постановка проблеми. В умовах посилення глобальних екологічних і соціальних викликів питання сталого розвитку набуває дедалі більшого значення для підприємств різних галузей. Особливої актуальності ця проблематика набуває у рекреаційній сфері, де ведення господарської діяльності нерозривно пов'язане з використанням природного капіталу, взаємодією з місцевими громадами та залежністю від стану навколишнього середовища. Рекреаційні підприємства (санаторії, курорти, бальнеологічні центри, туристично-оздоровчі комплекси та еко-готелі) є специфічними суб'єктами господарювання, які, на відміну від промислових підприємств, формують свою цінність насамперед через якість природного та соціального середовища.

Світова практика останніх років демонструє стрімку трансформацію вимог до корпоративної прозорості. Якщо ще десятиліття тому нефінансова звітність розглядалась як добровільна додаткова опція великих корпорацій, то нині вона перетворюється на обов'язковий компонент управлінської культури підприємств усіх масштабів. Цей зсув відображає не лише посилення регуляторного тиску, а й зміну очікувань інвесторів, споживачів і місцевих громад, які дедалі частіше оцінюють підприємство не за фінансовими результатами, а за сукупним впливом на довкілля та суспільство.

У цьому контексті звітність зі сталого розвитку (*sustainability reporting*) виступає не лише інструментом прозорості, а й засобом стратегічного управління та підвищення конкурентоспроможності. Нефінансова звітність за принципами ESG (Environmental, Social, Governance) стає обов'язковою умовою для залучення інвестицій, відповідності регуляторним вимогам та формування довіри серед стейкхолдерів [3]. Попри зростаючу увагу до цієї теми, вітчизняна практика ESG-звітності у рекреаційному секторі залишається на початковому етапі впровадження, а наукові дослідження зазначеної специфічної галузі фрагментарними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематика звітності зі сталого розвитку у туристично-рекреаційній сфері перебуває у фокусі активних наукових досліджень останніх років, що зумовлено посиленням регуляторних та ринкових вимог до корпоративної прозорості.

Концептуальні основи ESG-звітності у туризмі найбільш повно представлені у систематичному огляді S. Khosravi, R. Cassano

та F. Gennari [6], які узагальнюють екологічні, соціальні та управлінські стратегії підприємств галузі і виокремлюють інтегровані ESG-стратегії, що пов'язують ініціативи зі сталого розвитку з управлінням ризиками та фінансовою результативністю. К.-J. Back [2] аргументує, що ESG є необхідною дослідницькою сферою для туризму й гостинності з огляду на залежність галузі від природних та людських ресурсів, та обґрунтовує потребу в консолідації різноманітних систем оцінки і звітування для конкретних сегментів.

Розробка галузево-специфічних фреймворків звітності є предметом дослідження J. Ye зі співавторами [8], які на основі якісних інтерв'ю з 40 менеджерами туристичних підприємств із Китаю та Греції пропонують спрощений ESG-фреймворк для туризму та фіксують вплив культурного середовища на сприйняття звітності. У праці S. A. Bernard зі співавторами [4] доводиться, що підприємства сектору гостинності часто застосовують фрагментарний підхід до ESG-звітності, не враховуючи різноманіття стейкхолдерських груп та операційних особливостей галузі.

Проблема достовірності ESG-розкриттів і явища *greenwashing* у туристичній сфері системно проаналізована у роботі M. Onur зі співавторами [1] на основі 42 публікацій, відібраних відповідно до протоколу PRISMA, з виокремленням семи тематичних напрямів – від споживчого сприйняття до концептуальних рамок розкриття.

Окремий пласт досліджень присвячено практикам сталого туризму у регіональному вимірі. L. T. K. Hoa [5] на прикладі провінції Куанг Нам (В'єтнам) демонструє розриви між економічним зростанням туристичної дестинації та якістю екологічного управління. R. Chand зі співавторами [10] на матеріалах Фіджі досліджують внесок туристичних соціальних підприємств у досягнення Цілей сталого розвитку.

Особливе значення для українського контексту мають праці вітчизняних науковців. L. Lisovska, O. Roik та V. Mykhailyshyn [7] аналізують стратегічні напрями сталого розвитку туризму України через механізми державно-приватного партнерства в умовах війни, обґрунтовуючи їхню роль у розбудові інфраструктури та залученні інвестицій. Нормативний компонент представлений документами міжнародних організацій – UN Tourism [3], що реалізує проєкт першого глобального ESG-фреймворку для туристичного бізнесу, та Global Reporting Initiative [9], стандарти якої

залишаються найпоширенішим інструментом нефінансової звітності у світі.

Водночас, попри значну увагу науковців до ESG-практик у туризмі загалом, питання специфіки складання звітності саме рекреаційними підприємствами, як окремою категорією господарюючих суб'єктів, що є особливо залежними від якості природного капіталу та характеризуються вираженою сезонністю, залишається малодослідженим. Бракує робіт, які б систематизували міжнародний досвід під кутом зору його застосовності в українському контексті повоєнного відновлення галузі, що й визначає актуальність та новизну поточного дослідження.

Метою статті є аналіз особливостей складання звітності зі сталого розвитку рекреаційними підприємствами на основі узагальнення міжнародного досвіду та формування орієнтирів для України. Для досягнення мети вирішуються такі завдання: визначення сутності рекреаційних підприємств як специфічних суб'єктів звітності; аналіз ключових стандартів і фреймворків; виявлення особливостей формування ESG-звітності у рекреаційній сфері; узагальнення міжнародного досвіду; формулювання практичних рекомендацій для України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція сталого розвитку знаходить своє операційне вираження у двох взаємопов'язаних системах – Цілях сталого розвитку ООН (далі ЦСР) та принципах ESG. ЦСР визначають 17 глобальних цілей до 2030 року. Для рекреаційного сектору особливо релевантними є Ціль 8 (гідна праця та економічне зростання), Ціль 11 (сталі міста та спільноти), Ціль 13 (боротьба зі зміною клімату) та Ціль 15 (збереження екосистем суходолу). Соціальні підприємства туристичного сектору відіграють важливу роль у реалізації цих цілей через залучення місцевих громад до ланцюгів вартості [10]. Зазначені цілі не залишаються лише декларативними орієнтирами. На рівні окремого підприємства вони трансформуються у конкретні матеріальні теми звітності, а саме збереження водних та земельних ресурсів, забезпечення гідних умов праці, мінімізація вуглецевого сліду, підтримка місцевих виробників і збереження культурної спадщини.

Перехід від глобальних цілей до операційних завдань підприємства здійснюється саме через систему ESG-принципів, які формують єдиний цілісний каркас для нефінансової звітності. Якщо ЦСР визначають загальний

напрямок руху для держав і галузей, то ESG надає підприємству конкретну методологію вимірювання власного внеску у цей рух. Така двоступенева логіка є особливо важливою для рекреаційних підприємств, чия діяльність напряму пов'язана з якістю природного та соціального капіталу певної території.

ESG-принципи є інструментальним перекладом ідей сталого розвитку у площину корпоративної звітності та управління. Систематичний огляд ESG-стратегій у туристичних підприємствах свідчить, що управлінський компонент (Governance) відіграє системоутворюючу роль. Саме якість корпоративного управління визначає ефективність екологічних та соціальних ініціатив підприємства [6]. Підхід Triple Bottom Line передбачає рівноцінне врахування економічних, соціальних та екологічних результатів діяльності і є найпоширенішим для оцінки туристичного та рекреаційного бізнесу [5].

Рекреаційне підприємство є специфічним суб'єктом звітності зі сталого розвитку і, на відміну від звичайних туристичних підприємств, воно характеризується прямою залежністю від якості природних ресурсів (деградація природного середовища означає втрату ключового виробничого активу), вираженою сезонністю (нерівномірне навантаження на природні та соціальні системи протягом року), тісним зв'язком з місцевими громадами, а також подвійною роллю (одночасно є споживачем і хранителем природного капіталу). Ці ознаки безпосередньо визначають специфіку формування нефінансової звітності таких підприємств [7].

Українська рекреаційна сфера має низку особливостей, що відрізняють її від західноєвропейських аналогів і зумовлюють додаткові вимоги до структури звітності. Історично сектор формувався переважно навколо мережі санаторно-курортних установ, успадкованих від попереднього радянського періоду, а також природних рекреаційних ресурсів Карпатського регіону, Закарпаття, Поділля та Чорноморського узбережжя. Значна частина підприємств орієнтована на бальнеологічний та грязелікувальний напрямки (Трускавець, Моршин, Куяльник), що зумовлює надзвичайну важливість екологічного виміру звітності, насамперед для збереження якості мінеральних вод, лікувальних грязей та станів водозбірних територій. Водночас повномасштабна війна суттєво трансформувала географію рекреаційної діяльності – частина об'єктів на півдні та сході країни зруйнована

або тимчасово недоступна, тоді як західні регіони стикаються з підвищеним навантаженням, у тому числі через переміщення внутрішнього туристичного потоку. Ці чинники роблять впровадження систематичної ESG-звітності не лише питанням відповідності міжнародним стандартам, а й важливим інструментом обґрунтованого планування поточної діяльності та повоєнного відновлення галузі.

Зазначені особливості об'єктивно вимагають вибору адекватного методологічного інструментарію звітування. Провідними стандартами нефінансової звітності, які можуть застосовуватися рекреаційними підприємствами є GRI. GRI Standards (Global Reporting Initiative) – найпоширеніший глобальний стандарт, що охоплює економічні, екологічні та соціальні виміри. Оновлені GRI Universal Standards набули чинності з 1 січня 2023 року та передбачають секторальні доповнення, у тому числі для транспорту, інфраструктури й туризму. Понад 73 % з 250 найбільших світових компаній звітують відповідно до них [9]. Серед інших світових стандартів, слід виділити SASB Standards (Sustainability Accounting Standards Board), які пропонують галузевоспецифічні метрики, що уможливають бенчмаркінг між підприємствами одного сектору та підсектору, зокрема Hotels & Lodging для готельно-рекреаційного бізнесу. В той же час стандарти ESRS (European Sustainability Reporting Standards) – стандарти ЄС, що запроваджуються в рамках Директиви CSRD і набувають прямого значення для України в контексті євроінтеграції. Особливої уваги заслуговує ініціатива UNWTO – організація розробляє перший глобальний ESG-фреймворк спеціально для туристичного бізнесу, остаточно впровадження якого поки що немає конкретної дати [3]. Дослідники наголошують на необхідності розробки галузевоспецифічної системи показників для туристичної галузі, оскільки наявна фрагментарність метрик суттєво знижує можливість порівняльного аналізу [2].

Сукупність зазначених стандартів формує методологічний інструментарій, з якого підприємство має обрати ту конфігурацію показників, що найбільш повно відображає специфіку його діяльності. Для рекреаційних підприємств цей вибір ускладнюється відсутністю усталеного галузевого стандарту, що змушує компанії здійснювати самостійну адаптацію загальних вимог GRI, ESRS, або SASB до власного контексту, поєднуючи елементи різних фреймворків.

Рекреаційні підприємства мають унікальну конфігурацію ключових показників ESG. Екологічний вимір є центральним для цього типу підприємств і охоплює такі аспекти як споживання водних ресурсів та ефективність їх використання (критично важливо для бальнеологічних курортів і spa-центрів); управління відходами, включаючи специфічні їх види (грязі, мінеральні розчини); вуглецевий слід, у тому числі транспортна складова гостей; стан біорізноманіття та земельних ресурсів; рівень шумового навантаження. Серед типових кількісних індикаторів цього виміру можна виділити обсяг споживання води в м³ на одного гостя за добу, питому емісію CO₂-еквівалента на ліжко-день, частку відновлюваної енергії у загальному енергоспоживанні та обсяг відходів, що перероблюється або компостується. Соціальний вимір охоплює рівень зайнятості місцевого населення та частку постійних робочих місць; навчання й розвиток персоналу; доступність послуг для людей з обмеженими можливостями; вклад у місцеву інфраструктуру; взаємодію з місцевими постачальниками. Управлінський вимір включає корпоративну структуру управління сталим розвитком; антикорупційні практики; прозорість ланцюгів постачання; механізми зворотного зв'язку зі стейкхолдерами. Дослідження Ye J. та інших авторів, засноване на якісних інтерв'ю з менеджерами туристичних підприємств із Китаю та Греції, підтверджує факт, що ефективний ESG-фреймворк для туризму має бути достатньо гнучким, щоб кожен підсектор міг визначати пріоритетні показники відповідно до власного контексту, а культурне середовище суттєво впливає на сприйняття звітності [8].

Якість ESG-звітності прямо залежить від методів збору первинних даних. На практиці використовується поєднання кількісних і якісних інструментів, наприклад автоматизованих систем обліку споживання ресурсів, регулярних опитувань персоналу і гостей, аналізу скарг і відгуків, а також зовнішнього аудиту фактичних показників. Цифрові інструменти моніторингу (IoT-сенсори, лічильники споживання води та електроенергії, системи розумного управління відходами) дозволяють підвищити достовірність даних і зменшити трудомісткість звітування. Особливою складовою є участь у добровільних сертифікаційних схемах, які встановлюють методичні вимоги до збору й оприлюднення інформації, а також забезпечують зовнішню верифікацію. Втім, ефективність наведених інструментів суттєво

обмежується чинником сезонного функціонування рекреаційних підприємств, який деформує первинні дані та створює методологічні складнощі їх інтерпретації.

Сезонність є одним з ключових факторів, що визначають методологію ESG-звітності рекреаційних підприємств. Пікові навантаження на природні ресурси, персонал та інфраструктуру концентруються у короткі проміжки часу, тоді як в міжсезонні місяці підприємства можуть фактично простоювати. Це призводить до суттєвих коливань значень показників, що ускладнює часове зіставлення та порівняльний аналіз між підприємствами. З методологічної точки зору це вимагає розрахунку питомих показників (на одного гостя або на один ліжко-день) замість абсолютних значень, окремого розкриття сезонних піків, застосування середніх значень показників для виявлення довгострокових тенденцій та обов'язкового контекстуального коментування при зіставленні річних даних. Систематичний огляд ESG-стратегій у туризмі свідчить, що сезонний чинник залишається одним з найменш відображених у наявних стандартах звітності [6].

Ефективне управління відносинами зі стейкхолдерами є необхідною умовою сталого розвитку рекреаційних підприємств [5; 7]. Місцеві громади зацікавлені у розкритті даних щодо зайнятості місцевого населення, екологічного навантаження та вкладу в розвиток інфраструктури. Туристи й гості дедалі більше враховують екологічні та соціальні практики підприємства при виборі місця відпочинку, що формує ринковий стимул для прозорості звітності. Інвестори потребують стандартизованих ESG-даних для оцінки ризиків і прийняття рішень, а держава як регулятор встановлює мінімальні вимоги до розкриття інформації та природоохоронні стандарти [3]. Механізм державно-приватного партнерства є ефективним інструментом залучення різних груп стейкхолдерів до процесів формування і верифікації звітності [7]. Налагоджена комунікація з усіма групами зацікавлених сторін перетворює звітність із формального документа на інструмент стратегічного діалогу, що сприяє узгодженню інтересів і зменшенню репутаційних ризиків.

Особливою проблемою рекреаційної галузі є *greenwashing* – оприлюднення перебільшених або недостовірних екологічних заяв з метою формування позитивного іміджу без реального покращення практик. Систематичний і тематичний огляд цього явища у туристичній та готельній галузі станом на 2026 р.

фіксує стрімке зростання кількості відповідних досліджень після 2024 р., що свідчить про масштабність проблеми [1]. Серед типових проявів *greenwashing* у рекреаційному секторі - використання маркувань на кшталт «еко» чи «зелений» без реального обґрунтування цієї екологічності, акцентування на одному екологічно прийнятному елементі при замовчуванні системних проблем, а також публікація узагальнених декларацій без розкриття вимірюваних показників. *Greenwashing* підриває довіру стейкхолдерів, спотворює конкуренцію і дискредитує справжні зусилля у сфері сталого розвитку. Структурним чинником, що підштовхує до цього, є відсутність єдиних галузевих стандартів звітності [4]. Ключовими інструментами протидії є зовнішня верифікація та аудит звітності акредитованими організаціями із розкриттям методології збору даних, застосування визнаних стандартів з обов'язковим зазначенням меж звітності та роль незалежних сертифікаційних органів, що підтверджують реальність ESG-заяв [1].

Подолання зазначених концептуальних і практичних викликів неможливе без врахування міжнародного досвіду, накопиченого в країнах із більш розвинутою практикою нефінансової звітності. Аналіз ключових моделей дозволяє виявити як універсальні елементи, що можуть бути імplementовані в Україні, так і специфічні рішення, що залежать від рівня регуляторної зрілості та інституційної спроможності держави.

Аналіз міжнародного досвіду відкриває важливі орієнтири для розвитку практики ESG-звітності рекреаційних підприємств. Найбільш системний підхід демонструє Європейський Союз. Директива CSRD, що набула чинності у 2023 році, поетапно поширює вимоги до нефінансової звітності на все ширше коло підприємств, включаючи середній бізнес у туристичній та рекреаційній сфері [9]. Звітність здійснюється відповідно до ESRS, деталізованої технічної системи, розробленої у тісному зв'язку зі стандартами GRI. Для підприємств рекреаційного сектору ЄС обов'язково стає звітність щодо споживання енергії та води, вуглецевого сліду, умов праці і впливу на біорізноманіття. При цьому для малого та середнього бізнесу передбачено спрощені форми, що робить систему більш доступною. Поряд з CSRD у ЄС діють Таксономія сталих видів діяльності та Регламент SFDR, що формують єдину інформаційну екосистему для оцінки впливу інвестицій на сталий розвиток. Така багаторівнева регуляторна архітектура забез-

печує не лише прозорість окремих звітів, а й їх інтеграцію у систему прийняття інвестиційних рішень. Досвід ЄС переконливо демонструє, що регуляторний тиск є потужним каталізатором впровадження ESG-практик навіть там, де добровільні ініціативи залишалися мало-ефективними.

Показовим прикладом наслідків відсутності системного ESG-моніторингу у рекреаційно-туристичній дестинації є провінція Куанг Нам у В'єтнамі. Дослідження Ноа Л. засвідчує, що незважаючи на значне економічне відновлення після пандемії (а саме кількість відвідувачів зросла від 1,05 млн у 2021 р. до близько 8 млн у 2024 р.) екологічне управління залишилося слабкою ланкою, а обсяг побутових відходів у Хой Ані збільшився у 1,7 раза між 2016 і 2023 роками [5]. Це наочно підтверджує тезу, що економічне зростання без системи ESG-звітності та моніторингу призводить до деградації тих самих ресурсів, що є основою рекреаційної привабливості дестинації. Вагомим висновком зазначеного дослідження є також те, що підхід Community-Based Tourism (CBT) вимагає включення місцевих громад до процесу формування показників звітності на найраніших етапах, а не лише їх інформування про результати [5]. Цей урок є особливо цінним для України з огляду на унікальну роль рекреаційних дестинацій (Карпати, Поділля, Полісся) як осередків самобутньої культурної ідентичності, де місцеві громади виступають одночасно бенефіціарами та хранителями ресурсної бази.

На глобальному рівні UNWTO останні декілька років реалізує масштабний проєкт з розробки першого галузевого ESG-фреймворку для туристичного бізнесу [3]. Проєкт передбачає формування Консультативної ради за участю міністерств туризму, приватного сектору, науковців та представників громадянського суспільства. Принципова особливість фреймворку – забезпечення порівнянності і вимірюваності показників на глобальному рівні при збереженні гнучкості для адаптації до місцевого контексту. Для України цей процес є стратегічно важливим. Приєднання до глобального фреймворку UNWTO дозволить вітчизняним рекреаційним підприємствам використовувати визнані міжнародні метрики та підвищити інвестиційну привабливість галузі в умовах повоєнного відновлення. Дослідники підтверджують, що туристичні підприємства, які демонструють вищий рівень ESG-ефективності, мають

кращі фінансові показники та привертають ESG-орієнтований капітал [8].

Таким чином, узагальнення міжнародного досвіду виявляє три ключові уроки для України. По-перше, регуляторний механізм має поєднуватись зі стимулюючими заходами для малого і середнього бізнесу, інакше вимоги звітності перетворюються на адміністративний тягар без реального ефекту. По-друге, участь місцевих громад у формуванні показників має забезпечуватись ще на етапі їх розробки, а не на стадії оприлюднення готових звітів. По-третє, гнучкість звітності має поєднуватись з порівнянністю основних метрик, що досягається через стандартизацію базового ядра показників при збереженні факультативної частини. Водночас при перенесенні цих принципів на українські підприємства необхідно враховувати специфічні обмеження вітчизняної рекреаційної галузі.

Попри очевидні переваги ESG-звітності, її практичне впровадження стикається з низкою суттєвих перешкод. Насамперед це недостатня стандартизація галузевих показників. Незважаючи на існування загальних стандартів (GRI, CSRD), спеціалізованого фреймворку для рекреаційних підприємств досі не існує, а підприємства змушені самостійно адаптувати загальні вимоги, що знижує можливість їх порівнюваності [4; 2]. По-друге, малі та середні рекреаційні підприємства, що становлять більшість галузі, часто не мають ані систем збору нефінансових даних, ані кваліфікованих кадрів для їх обробки. В той же час відсутність автоматизованих систем моніторингу робить для таких підприємств звітність трудомісткою, а її інформацію ненадійною. По-третє, повноцінна підготовка ESG-звіту з аудитом вимагає значних фінансових і людських ресурсів, що є серйозним бар'єром для малого бізнесу [4]. Нарешті, без належних стимулів, регуляторних або ринкових, підприємства можуть сприймати звітність як суто формальне зобов'язання, не пов'язуючи її зі стратегічним управлінням, що посилює ризики *greenwashing*-у та зниження рівня довіри [1]. Для України ці виклики доповнюються специфічними чинниками, такими як руйнування рекреаційного потенціалу окремих регіонів унаслідок збройного конфлікту, обмеженістю державних ресурсів для регуляторної підтримки та низькою обізнаністю підприємців щодо ESG-стандартів. Додатковим обмеженням є відсутність уніфікованої статистичної бази для бенчмаркінгу, що ускладнює як підготовку звітів окремими підприємствами, так

і використання їх результатів інвесторами та органами державної влади. Освітні програми у сфері ESG в Україні наразі зосереджені переважно у фінансовому й банківському секторах, тоді як специфіка рекреаційної галузі залишається фактично поза увагою академічної спільноти.

Водночас перспективи розвитку ESG-звітності у рекреаційній сфері є значними. Впровадження IoT-пристроїв, хмарних платформ для збору нефінансових даних та алгоритмів машинного навчання дозволяє суттєво зменшити витрати на збір та обробку даних і підвищити їх достовірність [6]. Дослідження показують позитивний зв'язок між ESG-ефективністю та фінансовими показниками туристичних компаній, що означає трансформацію ESG-звітності з витрат на інструмент стратегічного управління і джерело конкурентних переваг [6; 8]. Малі рекреаційні підприємства можуть об'єднуватися для спільної підготовки звітності, обміну даними та колективного аудиту. Даний механізм є ефективним способом поширення стандартів через галузеві асоціації [7]. Зростання попиту з боку свідомих туристів на верифіковану ESG-інформацію формує стійкий ринковий стимул для якісної та достовірної звітності, а соціальне прийняття підприємства місцевою спільнотою стає важливою умовою його сталого зростання [10; 7]. Особливе значення набуває розвиток партнерств із науковими установами та закладами вищої освіти, які можуть забезпечити методичну підтримку, проводити незалежний аудит звітності й готувати кваліфіковані кадри для галузі. У стратегічній перспективі ESG-звітність українських рекреаційних підприємств має інтегруватися із системою європейської звітності за CSRД, що відкриє доступ до фінансування Європейського банку реконструкції та розвитку, фондів сталого розвитку ЄС та приватного відповідального капіталу для проєктів повоєнного відновлення.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки. По-перше, рекреаційні підприємства є специфічними

суб'єктами ESG-звітності. Їхня господарська діяльність нерозривно пов'язана з природним капіталом, а деградація довкілля безпосередньо загрожує їхній бізнес-моделі. Це зумовлює особливу вагу екологічного виміру та необхідність включення показників стану природних ресурсів до складу матеріальних тем. По-друге, сезонність, залежність від природних ресурсів і тісний зв'язок з місцевими громадами формують специфічну конфігурацію ESG-показників, а наявні стандарти потребують галузевої адаптації, яка передбачала б питомі показники, коригування на сезонність та обов'язкові індикатори екосистемного стану. По-третє, серед ключових проблем – відсутність галузевого стандарту, висока вартість підготовки звітності, ризики greenwashing-у та недостатній регуляторний тиск у більшості країн, що розвиваються. Їх подолання можливе шляхом поєднання обов'язкових регуляторних вимог зі стимулами для добровільного впровадження. По-четверте, міжнародний досвід ЄС, В'єтнаму та глобальних ініціатив UNWTO свідчить: системний регуляторний підхід у поєднанні з участю громад є найефективнішою моделлю поширення ESG-звітності.

На основі вище наведеної інформації, для України логічними кроками були б: ухвалення галузевих методичних рекомендацій з ESG-звітності для рекреаційних підприємств на основі GRI та CSRД, беручи до уваги також фреймворк UNWTO; запровадження механізмів державної підтримки (субсидії на аудит, навчальні програми) для малого та середнього рекреаційного бізнесу; інтегрування ESG-стандартів у програми повоєнного відновлення туристично-рекреаційної інфраструктури; забезпечення підготовки ESG-фахівців для рекреаційного сектору через освітні програми закладів вищої освіти. Перспективами подальших досліджень є розробка галузевої системи KPI для рекреаційних підприємств України з урахуванням специфіки вітчизняного регуляторного середовища, а також порівняльний аналіз практик звітності у контексті повноцінної євроінтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. A systematic and thematic review of greenwashing in the tourism and hospitality industry / M. Onur et al. *Sustainability*. 2026. Vol. 18, No. 3. P. 1255. DOI: <https://doi.org/10.3390/su18031255> (дата звернення: 10.05.2026).
2. Back K.-J. ESG for the hospitality and tourism research: Essential demanded research area for all. *Tourism Management*. 2024. Vol. 105. P. 104954. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2024.104954> (дата звернення: 12.05.2026).

3. ESG framework for tourism businesses. UNTourism. URL: <https://www.untourism.int/tourism-statistics/environmental-social-governance-tourism> (дата звернення: 06.05.2026).
4. EXPRESS: sustainable horizons: navigating ESG reporting challenges in the hospitality and tourism industry. / S. A. Bernard et al. *Journal of hospitality & tourism research*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1177/10963480251352232> (дата звернення: 08.05.2026).
5. Hoa L. T. K. Sustainable tourism and local development in Quang Nam Province: policy analysis and strategic recommendations. *European journal of sustainable development research*. 2026. Vol. 10, no. 2. P. em0383. DOI: <https://doi.org/10.29333/ejosdr/18129> (дата звернення: 05.05.2026).
6. Khosravi S., Cassano R., Gennari F. ESG strategies in tourism enterprises: a systematic review and systems-based synthesis of sustainable management practices. *Problems and perspectives in management*. 2026. Vol. 24, no. 1. P. 517–532. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.24\(1\).2026.34](https://doi.org/10.21511/ppm.24(1).2026.34) (дата звернення: 03.05.2026).
7. Lisovska L., Roik O., Mykhailyshyn V. Strategic directions for sustainable tourism development through public-private partnerships: national characteristics and management objectives. *Green, blue and digital economy journal*. 2025. Vol. 6, no. 1. P. 29–41. DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2025-1-5> (дата звернення: 10.05.2026).
8. Suggesting a tourism industry-specific environmental, social and corporate governance (ESG) reporting framework / J. Ye et al. *Tourism management*. 2025. Vol. 109. P. 105156. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2025.105156> (дата звернення: 07.05.2026).
9. The global standards for sustainability impacts. GRI. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/> (дата звернення: 04.05.2026).
10. Tourism social enterprises and their contributions to the Sustainable Development Goals (SDGs): empirical evidence from Fiji / R. Chand et al. *Social enterprise journal*. 2025. P. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.1108/sej-08-2025-0207> (дата звернення: 11.05.2026).

REFERENCES:

1. Back, K.-J. (2024). ESG for the hospitality and tourism research: Essential demanded research area for all. *Tourism Management*, 105, 104954. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2024.104954> (date of access: 12.05.2026).
2. Bernard, S. A., Singal, M., Alvaro, D., Ho, J. A., & Zizka, L. (2025). EXPRESS: Sustainable horizons: Navigating ESG reporting challenges in the hospitality and tourism industry. *Journal of Hospitality & Tourism Research*. <https://doi.org/10.1177/10963480251352232> (date of access: 08.05.2026).
3. Chand, R., Wondirad, A., Pratt, S., & Gedecho, E. K. (2025). Tourism social enterprises and their contributions to the Sustainable Development Goals (SDGs): Empirical evidence from Fiji. *Social Enterprise Journal*, 1–25. <https://doi.org/10.1108/sej-08-2025-0207> (date of access: 11.05.2026).
4. ESG framework for tourism businesses. (б. д.). UNTourism. <https://www.untourism.int/tourism-statistics/environmental-social-governance-tourism> (date of access: 06.05.2026).
5. The global standards for sustainability impacts. (б. д.). GRI. <https://www.globalreporting.org/standards/> (date of access: 04.05.2026).
6. Hoa, L. T. K. (2026). Sustainable tourism and local development in Quang Nam Province: Policy analysis and strategic recommendations. *European Journal of Sustainable Development Research*, 10(2), Стаття em0383. <https://doi.org/10.29333/ejosdr/18129> (date of access: 05.05.2026).
7. Khosravi, S., Cassano, R., & Gennari, F. (2026). ESG strategies in tourism enterprises: A systematic review and systems-based synthesis of sustainable management practices. *Problems and Perspectives in Management*, 24(1), 517–532. [https://doi.org/10.21511/ppm.24\(1\).2026.34](https://doi.org/10.21511/ppm.24(1).2026.34) (date of access: 03.05.2026).
8. Lisovska, L., Roik, O., & Mykhailyshyn, V. (2025). Strategic directions for sustainable tourism development through public-private partnerships: National characteristics and management objectives. *Green, Blue and Digital Economy Journal*, 6(1), 29–41. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2025-1-5> (date of access: 10.05.2026).
9. Onur, M., Soylu, A. G., Yorgancı, B., & Kılıçhan, R. (2026). A systematic and thematic review of greenwashing in the tourism and hospitality industry. *Sustainability*, 18(3), 1255. <https://doi.org/10.3390/su18031255> (date of access: 10.05.2026).
10. Ye, J., Sotiriadis, M., Dimou, I., Shen, S., & Koufopoulos, D. (2025). Suggesting a tourism industry-specific environmental, social and corporate governance (ESG) reporting framework. *Tourism Management*, 109, 105156. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2025.105156> (date of access: 07.05.2026).

Дата надходження статті: 22.04.2026

Дата прийняття статті: 11.05.2026

Дата публікації статті: 25.05.2026